અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.
DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય

વિરુદ્ધ

અનુપ સિંઘ

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૪૪૨/૨૦૧૦

૦૩ જુલાઈ, ૨૦૧૫

[પિનાકી ચંદ્ર ઘોષ અને ઉદય ઉમેશ લલિત, ન્યાયમૂર્તિઓ]

પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ – કલમો ૩૬૩, ૩૬૬ અને ૩૭૬ – અપહરણ અને બળાત્કારનો ગુનો – ભોગ બનનારની ઉંમર નક્કી કરવા બાબત – બળાત્કાર ગુજારવા બદલ સામાવાળાને કલમો ૩૬૩, ૩૬૬ અને ૩૭૬ હેઠળ દોષિત ઠેરવી તે અનુસાર સજા ફરમાવવામાં આવી – જો કે, હાઇકોર્ટ દ્વારા એવું ઠરાવીને નિર્દોષ છોડવામાં આવ્યા કે ટ્રાયલ કોર્ટનો નિર્ણય ટકી શકે તેમ નથી કારણ કે ફરિયાદપક્ષ એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું છે કે ઘટના સમયે છોકરીની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી ઓછી હતી – અપીલ પર, કોર્ટે ઠેરવેલ કે: ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ

કરવામાં આવેલા બે દસ્તાવેજો – જન્મ પ્રમાણપત્ર અને મિડલ સ્કૂલ પરીક્ષા પ્રમાણપત્રમાં બે દિવસની વિસંગતતા મહત્વહીન છે – આ દસ્તાવેજો ભોગ બનનારના એ કેસને સમર્થન આપે છે કે જ્યારે ઘટના બની તે સમયે તેણીની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી ઓછી હતી અને રુલ ૧૨(૩)(બી) મુજબ ભોગ બનનારની ઉંમર નક્કી કરવા માટે તેનો ઉપયોગ કરી શકાય છે – હાઈકોર્ટે સૌપ્રથમ રુલ ૧૨(૩)(બી) હેઠળ નિર્ધારિત દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવો જોઈતો હતો અને માત્ર તેની ગેરહાજરીમાં જ તબીબી અભિપ્રાય મેળવવો જોઈતો હતો – ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય રીતે જ ઠરાવ્યું કે ભોગ બનનારની જન્મ તારીખ નક્કી કરવા માટે ઓસિફિકેશન ટેસ્ટ એ એકમાત્ર માપદંડ નથી કારણ કે તેનું જન્મ પ્રમાણપત્ર અને તેની તબીબી તપાસનું પ્રમાણપત્ર પણ સામેલ રાખવામાં આવ્યા હતા – આમ, તબીબી તપાસના અહેવાલો, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓના નિવેદનો જે વિશ્વાસ જગાડે છે અને ઘટનાની તારીખે ભોગ બનનારની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી ઓછી હોવાનું સાબિત કરતા પ્રમાણપત્રોને ધ્યાનમાં લેતાં, હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ નિર્દોષ મુક્તિનો હુકમ રદ કરવામાં આવે છે અને ટ્રાયલ કોર્ટનો ચુકાદો અને હુકમ કાયમ રાખવામાં આવે છે – જુવેનાઈલ જસ્ટિસ (કેર એન્ડ પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન) રૂલ્સ, ૨૦૦૭ – રુલ ૧૨(૩).

મહાદેવ તે કેરબા માસ્કેના પુત્ર વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય (૨૦૧૩) ૧૪ એસ.સી.સી. ૬૩૭; લખન લાલ વિરુદ્ધ એમ.પી. રાજ્ય ૨૦૦૪ ક્રિ.લો.જર્નલ ૩૯૬૨ – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

કેસ લો સંદર્ભ

(૨૦૧૩) ૧૪ એસ.સી.સી. ૬૩૭	સંદર્ભ લેવાયો	પેરા ૧૨
૨૦૦૪ ક્રિ.લો.જર્નલ ૩૯૬૨	સંદર્ભ લેવાયો	પેરા ૧૫

ફોજદારી અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર :

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૪૪૨/૨૦૧૦.

જબલપુર ખાતેની મધ્ય પ્રદેશ હાઇકોર્ટની ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૨૪/૨૦૦૬ માં તારીખ ૧૦.૦૭.૨૦૦૮ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા વતી નવીન શર્મા, મિશ્રા સૌરભ.

સામાવાળા વતી રાજીવ કુમાર બંસલ, એમ.પી. સિંહ, અક્ષય કે. ઘાઈ.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ પિનાકી ચંદ્ર ઘોષ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. પ્રસ્તુત ક્રિમિનલ અપીલ જબલપુર ખાતેની મધ્ય પ્રદેશ હાઇકોર્ટ દ્વારા ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૨૪/૨૦૦૬ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૦.૦૭.૨૦૦૮ ના ચુકાદા અને આદેશ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જે દ્વારા હાઇકોર્ટે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા દોષિત ઠરાવવાના ચુકાદા અને સજાના આદેશને રદ કર્યો હતો અને આરોપીને તેની સામે લગાવવામાં આવેલા તમામ

આરોપોમાંથી નિર્દોષ જાહેર કર્યો હતો.

૨. પ્રસ્તુત બાબતની હકીકતો એવી છે કે તારીખ ૦૩/૦૧/૨૦૦૩ ના રોજ, આશરે સવારે ૧૦:૩૦ વાગ્યે ભોગ બનનાર તેની બહેન સાથે શાળાએ જઈ રહી હતી. તેણીની પ્રેક્ટિકલ નોટબુક પાછળ રહી ગઈ હોવાનું સમજાતાં, તેણી પાછી ફરી અને સદર નોટબુક લીધા પછી તે ફરી એકવાર શાળા તરફ આગળ વધી. જ્યારે તેણી હવાઈ પટ્ટી નજીક તારની વાડ (તાર બાડી) પાસે પહોંચી, ત્યારે ત્યાં એક એમ્બેસેડર કાર ઊભી હતી અને આક્ષેપ મુજબ, આરોપી સામાવાળો કારમાંથી બહાર આવ્યો, તેણે ભોગ બનનારને કારની અંદર ખેંચી લીધી અને તેણીને કંઈક સૂંઘાડવાની ફરજ પાડી, જેના પરિણામે ભોગ બનનાર બેભાન થઈ ગઈ. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા આક્ષેપ કર્યા મુજબ, ત્યારબાદ ભોગ બનનારને કોઈ અજાણી જગ્યાએ લઈ જવામાં આવી હતી.

૩. ભાનમાં આવ્યા પછી, ભોગ બનનારને તેના ગુપ્તાંગમાં દુખાવો થતો હતો. તે જ દિવસે, તેણીને બેભાન અવસ્થામાં જિલ્લા હોસ્પિટલ, સતના ખાતે દાખલ કરવામાં આવી હતી અને આ ઘટના અંગેની માહિતી ભોગ બનનારના કાકા લક્ષ્મીકાંત શર્મા (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી ૮) ને આપવામાં આવી હતી. તારીખ ૧૦/૦૧/૨૦૦૩ ના રોજ, ભોગ બનનારને હોસ્પિટલમાંથી રજા આપવામાં આવી હતી અને તેણીના ઘરે પરત મોકલવામાં આવી હતી જ્યાં તેણે આ ઘટનાનું વર્ણન કર્યું હતું અને ત્યારબાદ એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી

હતી. તપાસ દરમિયાન, ભોગ બનનારને તબીબી તપાસ માટે મોકલવામાં આવી હતી અને તેણીના કપડાં જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને સ્લાઇડ્સ તૈયાર કરવામાં આવી હતી. તબીબી અહેવાલ મળ્યા પછી, એફ.આઇ.આર. નોંધવામાં આવી હતી અને સ્થળનો નકશો તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. તપાસ અધિકારીએ વિવિધ વસ્તુઓ જપ્ત કરી હતી જેમાં ભોગ બનનારનું જન્મ પ્રમાણપત્ર અને મિડલ સ્કૂલ પરીક્ષા, ૨૦૦૧ નું પ્રમાણપત્ર શામેલ હતું. તેની સાથે યુ.એસ.એ. હોટેલના રજિસ્ટરનું સંબંધિત પાનું (પાના નંબર ૨૦) પણ જપ્ત કરવામાં આવ્યું હતું. યોગ્ય તપાસ પછી સામાવાળા વિરુદ્ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ("આઇ.પી.સી.") ની કલમો ૩૬૩, ૩૬૬ અને ૩૭૬ હેઠળના ગુનાઓ માટે ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા.

૪. તારીખ ૨૭/૦૩/૨૦૦૩ ના રોજ, જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ સતના દ્વારા ક્રિમિનલ કેસ નં. ૧૧૬/૨૦૦૩ નોંધવામાં આવ્યો અને કમિટલ ઓર્ડર પસાર કર્યો. તે અનુસાર, કેસ તબદીલ કરવામાં આવ્યો હતો અને ટ્રાયલ માટે અપર ડિસ્ટ્રિક્ટ સેશન્સ જજ–૩, સતના દ્વારા મેળવવામાં આવ્યો હતો.

૫. ત્રીજા અધિક સત્ર ન્યાયમૂર્તિ, સતનાએ સ્પેશિયલ કેસ નં. ૧૨૩/૨૦૦૩ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૪/૦૪/૨૦૦૬ ના તેમના આદેશ

દ્વારા, આરોપીને આઇ.પી.સી. ની કલમો ૩૬૩, ૩૬૬ અને ૩૭૬ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા અને ઠરાવ્યું કે સામાવાળા સામેના તમામ ગુનાઓ વાજબી શંકાથી પર સાબિત થયા છે. સામાવાળાને આઇ.પી.સી. ની કલમ ૩૬૩ હેઠળના ગુના માટે ૭ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૫૦૦/– નો દંડ, આઇ.પી.સી. ની કલમ ૩૬૬ હેઠળના ગુના માટે ૧૦ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦૦૦/– નો દંડ, અને કલમ ૩૭૬ આઇ.પી.સી. હેઠળના ગુના માટે ૧૦ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦૦૦/– નો દંડ ડિફોલ્ટ ક્લોઝ સાથે ફટકારવામાં આવ્યો હતો. તમામ મુખ્ય સજાઓ એકસાથે ભોગવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૬. ત્રીજા અધિક સત્ર ન્યાયમૂર્તિ, સતના દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત ચુકાદા અને આદેશથી નારાજ થઈને, સામાવાળાએ જબલપુર ખાતેની મધ્ય પ્રદેશ હાઇકોર્ટ સમક્ષ સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૩૭૪ (૨) હેઠળ અપીલ દાખલ કરી, જેને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૨૪/૨૦૦૬ તરીકે નંબર આપવામાં આવ્યો હતો. હાઇકોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ, તારીખ ૧૦.૦૭.૨૦૦૮ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા, સામાવાળા વિરુદ્ધ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા દોષિત ઠરાવવાના ચુકાદા અને આદેશને રદ કર્યો હતો. હાઇકોર્ટે એવો ચુકાદો આપ્યો હતો કે ટ્રાયલ કોર્ટનો નિર્ણય માત્ર એ આધારે ટકી શકે તેમ નથી કે ફરિયાદપક્ષ એ હકીકત સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું છે કે ઘટના સમયે છોકરીની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી ઓછી હતી. હાઇકોર્ટના ચુકાદા પર જે કારણોની ભારે અસર પડી હતી તે એ હતા કે, કાં તો સરકારી વકીલ અથવા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી

૭ પ્રમોદ કુમાર શર્મા (ભોગ બનનારના પિતા) એ આંક પી/૫ રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો જે ચાર્જશીટનો ભાગ ન હતો. તપાસ અધિકારી સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા આ પ્રકારના પુરાવા ઊભા કરી શકાય નહીં. ફરિયાદપક્ષે એ દર્શાવવાનું હતું કે તપાસ દરમિયાન કોઈ ચોક્કસ દસ્તાવેજ રેકોર્ડ પર લેવામાં આવ્યો હતો પરંતુ તે રજૂ કરી શકાયો ન હતો. ફરિયાદપક્ષ કોઈ નવો પુરાવો ઊભો કરી શકે નહીં જે તપાસનો ભાગ ન હોય. આંક પી/૫ અને આંક પી/૬ માં ભોગ બનનારની જન્મતારીખમાં તફાવત છે. પ્રમાણપત્ર આંક પી/૫ માં જન્મતારીખ ૨૯/૦૮/૧૯૮૭ બતાવવામાં આવી હતી, જ્યારે પ્રમાણપત્ર આંક પી/૬ માં તે ૨૭/૦૮/૧૯૮૭ દર્શાવવામાં આવી છે. હાઇકોર્ટે ઘટના સમયે ભોગ બનનારની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી ઓછી હોવાનું અવિશ્વસનીય માનવા માટે આ પૂરતું માન્યું હતું. હાઇકોર્ટે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી–૧૧ ડોક્ટર એ.કે. સરાફના નિવેદન પર ભરોસો મૂક્યો જેમણે ભોગ બનનારનો એક્સ–રે લીધો હતો અને ઓસિફિકેશન ટેસ્ટના આધારે એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા હતા કે ભોગ બનનારની ઉંમર ૧૫ વર્ષથી વધુ પરંતુ ૧૮ વર્ષથી ઓછી હતી. આ ધ્યાનમાં રાખીને હાઇકોર્ટે અનુમાન લગાવ્યું કે ઘટના સમયે છોકરીની ઉંમર ૧૮ વર્ષથી વધુ હતી. હાઇકોર્ટ દ્વારા લેવાયેલો છેલ્લો આધાર એ હતો કે છોકરી સંમતિ આપનાર પક્ષકાર હતી અને ઘટના સમયે તેની ઉંમર ૧૮ વર્ષથી વધુ હતી અને તેથી, આરોપી સામે કોઈ ગુનો સાબિત થતો નથી.

૭. અમે પક્ષકારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે.

૮. અમારી સમક્ષ, મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યના વિદ્વાન વકીલે એવી દલીલ ઉઠાવી છે કે હાઇકોર્ટે જન્મ પ્રમાણપત્ર અને મિડલ સ્કૂલ પરીક્ષા ૨૦૦૧ ના પ્રમાણપત્ર મુજબ ભોગ બનનારની જન્મતારીખમાં બે દિવસના તફાવતને અયોગ્ય મહત્વ આપ્યું છે, અને ભૂલભરેલું ઠરાવ્યું છે કે આ તફાવત ભોગ બનનારની ઉંમરને અવિશ્વસનીય માનવા માટે પૂરતો છે. વધુમાં, હાઇકોર્ટે આ કોર્ટ દ્વારા સ્થાપિત કાયદાની પ્રશંસા કરવી જોઈતી હતી કે ઉંમર નક્કી કરવાના સંબંધમાં જન્મ પ્રમાણપત્ર એ નિર્ણાયક પુરાવો છે.

૯. બીજી તરફ, સામાવાળા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે ફરિયાદપક્ષની વાર્તા ઉપજાવી કાઢેલી છે કારણ કે તેણીના પુરાવાને હોટેલના મેનેજર, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી ૯ જગદીશ ગુપ્તાના પુરાવા દ્વારા સમર્થન મળતું નથી. વધુમાં, સામાવાળો જણાવે છે કે ભોગ બનનારે કોઈ પ્રતિકાર કર્યો ન હતો અને ઈજાના કોઈ નિશાન ન હતા, જે સ્પષ્ટ કરે છે કે તેણી સંમતિ આપનાર પક્ષકાર હતી. ઉપરાંત, વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે ફરિયાદપક્ષે એ સ્પષ્ટતા કરી નથી કે તપાસ અધિકારીએ તપાસ દરમિયાન જન્મ પ્રમાણપત્ર કેમ જપ્ત કર્યું ન હતું.

૧૦. અમે માનીએ છીએ કે વર્તમાન કેસમાં આ કોર્ટ દ્વારા વિચારણા કરવા માટે માત્ર એક જ મુદ્દો સામેલ છે, જે ભોગ બનનારની ઉંમર નક્કી કરવા અંગેનો છે.

૧૧. વર્તમાન કેસમાં મુખ્ય પ્રશ્ન એ છે કે શું ભોગ બનનાર ઘટના સમયે ૧૬ વર્ષથી ઓછી ઉંમરની હતી. ફરિયાદપક્ષે તેમના કેસના સમર્થનમાં બે પ્રમાણપત્રો રજૂ કર્યા હતા, જે જન્મ પ્રમાણપત્ર અને મિડલ સ્કૂલનું પ્રમાણપત્ર હતા. જન્મ પ્રમાણપત્ર (આંક પી/૫) માં ભોગ બનનારની જન્મતારીખ ૨૯/૦૮/૧૯૮૭ દર્શાવવામાં આવી છે, જ્યારે મિડલ સ્કૂલ પરીક્ષા પ્રમાણપત્રમાં જન્મતારીખ ૨૭/૦૮/૧૯૮૭ દર્શાવવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત આંકોમાં ઉલ્લેખિત તારીખોમાં માત્ર બે દિવસનો તફાવત છે. ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય રીતે અવલોકન કર્યું છે કે જન્મ પ્રમાણપત્ર આંક પી/૫ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે જન્મ અંગેની નોંધણી ૩૦/૧૦/૧૯૮૭ ના રોજ કરવામાં આવી હતી અને જન્મના ૨ મહિનાની અંદર નોંધણી કરવામાં આવી હતી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખતા, પ્રશ્નગત ઘટનાની શક્યતાને જોતા ભોગ બનનારને ઓછી ઉંમરની દર્શાવવામાં આવી હોવાનું અનુમાન કરી શકાય નહીં. અમે એવા અભિપ્રાયના છીએ કે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા બે દસ્તાવેજોમાં બે દિવસની વિસંગતતા મહત્વહીન છે અને હાઇકોર્ટે એવું અનુમાન કરવામાં ભૂલ કરી હતી કે ભોગ બનનારની ઉંમર નક્કી કરવામાં દસ્તાવેજો પર ભરોસો મૂકી શકાય તેમ નથી.

૧૨. આ કોર્ટે ***મહાદેવ તે કેરબા માસ્કેના પુત્ર વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૧૩) ૧૪ એસ.સી.સી. ૬૩૭*** ના કેસમાં ઠરાવ્યું છે કે જુવેનાઇલ જસ્ટિસ (કેર એન્ડ પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન) રૂલ્સ, ૨૦૦૭ નો નિયમ ૧૨ (૩), બળાત્કારના ભોગ બનનારની ઉંમર નક્કી કરવામાં લાગુ પડે છે. નિયમ

૧૨ (૩) આ મુજબ વંચાય છે:

"નિયમ ૧૨ (૩): કાયદાના સંઘર્ષમાં આવેલા બાળક અથવા કિશોરને લગતા દરેક કેસમાં, ઉંમર નક્કી કરવાની તપાસ કોર્ટ અથવા બોર્ડ અથવા, યથાપ્રસંગ, સમિતિ દ્વારા પુરાવા મેળવીને નીચે મુજબ કરવામાં આવશે–

(એ) (૧) મેટ્રિક્યુલેશન અથવા તેની સમકક્ષ પ્રમાણપત્રો, જો ઉપલબ્ધ હોય તો; અને તેની ગેરહાજરીમાં;

(૨) સૌપ્રથમ હાજરી આપી હોય તે શાળા (પ્લે સ્કૂલ સિવાયની) તરફથી જન્મતારીખનું પ્રમાણપત્ર; અને તેની ગેરહાજરીમાં;

(૩) કોર્પોરેશન અથવા મ્યુનિસિપલ ઓથોરિટી અથવા પંચાયત દ્વારા આપવામાં આવેલ જન્મ પ્રમાણપત્ર;

(બી) અને માત્ર ઉપરની કલમ (એ) ના (૧), (૨) અથવા (૩) માંથી કોઈની ગેરહાજરીમાં જ, વિધિવત ગઠિત મેડિકલ બોર્ડ પાસેથી તબીબી અભિપ્રાય મેળવવામાં આવશે, જે કિશોર કે બાળકની ઉંમર જાહેર કરશે. જો ઉંમરનું ચોક્કસ મૂલ્યાંકન ન થઈ શકે, તો કોર્ટ અથવા બોર્ડ અથવા, યથાપ્રસંગ, સમિતિ, તેમના દ્વારા નોંધવાના કારણોસર, જો જરૂરી જણાય તો, બાળકની ઉંમર એક વર્ષના ગાળામાં ઓછી ગણીને તેને લાભ આપી

શકે છે.

અને, આવા કેસમાં આદેશો પસાર કરતી વખતે, ઉપલબ્ધ હોઈ શકે તેવા પુરાવા અથવા, યથાપ્રસંગ, તબીબી અભિપ્રાય ધ્યાનમાં લીધા પછી, તેની ઉંમરના સંબંધમાં તારણ નોંધશે અને કલમ (એ) ના (૧), (૨), (૩) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ પુરાવા અથવા, તેની ગેરહાજરીમાં, કલમ (બી) કાયદાના સંઘર્ષમાં આવેલા આવા બાળક કે કિશોરના સંબંધમાં ઉંમરનો નિર્ણાયક પુરાવો રહેશે."

૧૩. આ કોર્ટે મહાદેવ તે કેરબા માસ્કેના પુત્ર (ઉપરોક્ત) ના પેરા ૧૨ માં આગળ આ મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"નિયમ ૧૨ (૩) (બી) હેઠળ, તે ખાસ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે નિયમ ૧૨ (૩) (એ) (૧) થી (૩) હેઠળ વર્ણવેલ વૈકલ્પિક પદ્ધતિઓની ગેરહાજરીમાં જ તબીબી અભિપ્રાય મેળવી શકાય છે. કિશોરની ઉંમરની ખાતરી કરવા માટે પ્રવર્તમાન આવા વૈધાનિક નિયમના પ્રકાશમાં અમારા સુવિચારીત અભિપ્રાય મુજબ, ભોગ બનનારની ઉંમરની ખાતરી કરવાના હેતુ માટે પણ કોર્ટો દ્વારા આ જ માપદંડ યોગ્ય રીતે અનુસરી શકાય છે."

(ભાર આપ્યો છે)

તેથી આ કોર્ટે ભોગ બનનારની ઉંમર નક્કી કરવામાં શાળા દ્વારા આપવામાં આવેલા પ્રમાણપત્રો પર આધાર રાખ્યો હતો. પેરા ૧૩ માં, આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું:

> "અમારા ઉપરોક્ત તર્ક કથનના પ્રકાશમાં, હાથ પરના કેસમાં, શાળા દ્વારા પ્રમાણપત્રો આપવામાં આવ્યા હતા જેમાં ભોગ બનનારે તેનું ધોરણ ૫ મું પાસ કર્યું હતું અને આંક ૫૪ હેઠળ શાળા દ્વારા આપવામાં આવેલા સ્કૂલ લીવિંગ સર્ટિફિકેટ (શાળા છોડ્યાનું પ્રમાણપત્ર) માં, જન્મતારીખ ૨૦/૦૫/૧૯૯૦ તરીકે સ્પષ્ટપણે નોંધવામાં આવી છે અને આ દસ્તાવેજ ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી ૧૧ દ્વારા પણ સાબિત થયો હતો. તે સિવાય પ્રાઇમરી સ્કૂલ, લાતુર, જ્યાં ભોગ બનનારે તેનું પ્રારંભિક શિક્ષણ લીધું હતું, તેના દ્વારા રાખવામાં આવેલ ટ્રાન્સફર સર્ટિફિકેટ તેમજ એડમિશન ફોર્મે પણ જન્મતારીખ ૨૦/૦૫/૧૯૯૦ હોવાની પુષ્ટિ કરી હતી. ભોગ બનનારની ઉંમર સુધી પહોંચવા માટે નીચેની કોર્ટો દ્વારા સદર પુરાવા પર મૂકવામાં આવેલ ભરોસો એ ઠરાવવા માટે કે ઘટના સમયે ભોગ બનનાર ૧૮ વર્ષથી ઓછી ઉંમરની હતી, તે સંપૂર્ણપણે ન્યાયી હતું અને અમને તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ કારણો જણાતા નથી."

૧૪. વર્તમાન કેસમાં, અમારી સમક્ષ બે દસ્તાવેજો છે જે ભોગ બનનારના એ કેસને સમર્થન આપે છે કે જ્યારે ઘટના બની ત્યારે તેણીની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી

ઓછી હતી. નિયમ ૧૨ (૩) (બી) મુજબ ભોગ બનનારની ઉંમરની ખાતરી કરવા માટે આ દસ્તાવેજોનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. તારીખોમાં બે દિવસનો તફાવત, અમારા સુવિચારીત અભિપ્રાય મુજબ, મહત્વહીન છે અને માત્ર આ નજીવી વિસંગતતા પર, આંક પી/૫ અને પી/૬ ના સ્વરૂપમાં રહેલા પુરાવાઓને ફગાવી શકાય નહીં. તેથી, દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવામાં ટ્રાયલ કોર્ટ સાચી હતી.

૧૫. હાઇકોર્ટે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી–૧૧ ડોક્ટર એ.કે. સરાફના નિવેદન પર પણ ભરોસો મૂક્યો જેમણે ભોગ બનનારનો એક્સ–રે લીધો હતો અને ઓસિફિકેશન ટેસ્ટના આધારે એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા હતા કે ભોગ બનનારની ઉંમર ૧૫ વર્ષથી વધુ પરંતુ ૧૮ વર્ષથી ઓછી હતી. આ ધ્યાનમાં રાખીને હાઇકોર્ટે અનુમાન લગાવ્યું કે ઘટના સમયે છોકરીની ઉંમર ૧૮ વર્ષથી વધુ હતી. હાઇકોર્ટના આ તારણના સંબંધમાં, અમે એવા અભિપ્રાયના છીએ કે હાઇકોર્ટે સૌપ્રથમ નિયમ ૧૨ (૩) (બી) હેઠળ નિર્ધારિત દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવો જોઈતો હતો અને માત્ર તેની ગેરહાજરીમાં જ તબીબી અભિપ્રાય મેળવવો જોઈતો હતો. અમને જણાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે પણ ઓસિફિકેશન ટેસ્ટના આ પાસાની ચર્ચા કરી છે. ટ્રાયલ કોર્ટે નોંધ્યું હતું કે સામાવાળાએ લખન લાલ વિરુદ્ધ એમ.પી. રાજ્ય, ૨૦૦૪ ક્રિ.લો.જર્નલ ૩૯૬૨ નો ટાંક્યો હતો, જેમાં મધ્ય પ્રદેશ હાઇકોર્ટે જણાવ્યું હતું કે જ્યાં ડોક્ટરે ભોગ બનનારની તપાસ કરી હોય અને તેણીને ૧૮.૫ વર્ષથી ઓછી ઉંમરની શોધી કાઢી હોય, તો બે વર્ષના તફાવતને

ધ્યાનમાં રાખીને આરોપીને શંકાનો લાભ આપવો જોઈએ. ત્યારબાદ, ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય રીતે જ ઠરાવ્યું કે વર્તમાન કેસમાં ઓસિફિકેશન ટેસ્ટ એ ભોગ બનનારની જન્મતારીખ નક્કી કરવા માટે એકમાત્ર માપદંડ નથી કારણ કે તેનું જન્મ પ્રમાણપત્ર અને તેની તબીબી તપાસનું પ્રમાણપત્ર પણ એનેક્ષર કરવામાં આવ્યું હતું.

૧૬. આમ, તબીબી તપાસના અહેવાલો, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓના નિવેદનો જે વિશ્વાસ જગાડે છે અને ઘટનાની તારીખે ભોગ બનનારની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી ઓછી હોવાનું સાબિત કરતા પ્રમાણપત્રોને ધ્યાનમાં લેતાં, અમે હાઇકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદાને રદ કરીએ છીએ અને સ્પેશિયલ કેસ નં. ૧૨૩/૨૦૦૩ માં ત્રીજા અધિક સત્ર ન્યાયમૂર્તિ, સતના દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૪/૦૪/૨૦૦૬ ના ચુકાદા અને આદેશને કાયમ રાખીએ છીએ.

૧૭. તે અનુસાર, આ અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે. અમે નિર્દેશ આપીએ છીએ કે સામાવાળાને સજા ભોગવવા માટે તાત્કાલિક કસ્ટડીમાં લેવામાં આવશે.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.